

Бібліотека в реалізації державотворчої інформаційної політики : [монографія] / [Т. Гранчак, В. Бондаренко, С. Горова та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 5–9.

Інформаційні реалії, що сформувалися на середину другого десятиліття ХХІ ст., виявили невідповідність сьогоденню наших уявлень про специфіку інформаційно-комунікаційних процесів в епоху інтернет-технологій та масштаби їхнього впливу як на розвиток окремих держав і народів, так і на відносини між ними. У різних сферах суспільного буття ми маємо справу з інформаційними викликами двох типів: викликами змісту і викликами технологій. Останні полягають у стрімкому розвитку техніко-технологічної основи інформаційної діяльності, наслідком чого постають завдання:

- прискореного опанування новими пристроями і технологіями, розробки відповідних методик користування ними,
- організації на основі використання нових пристроїв і технологій оновленого спектра інформаційних послуг,
- створення нових інформаційних продуктів,
- забезпечення динамічного функціонування системи стійких інформаційно-комунікаційних зв'язків як мережевої основи оперативної адаптації національного інформаційного простору до різноманітних інформаційних впливів.

Вирішення цих завдань сприятиме здатності ефективно конкурувати на ринку інформації і протистояти викликам змісту – браку потрібної інформації, труднощам в її пошуку, збереженні й опрацюванні, поширенню недостовірної інформації, інформаційним маніпуляціям, інформаційним «вкидам», системним заходам з використання і управління інформацією з метою завдання шкоди нашому суспільству – інформаційним війнам. Як бачимо, ідеться не лише про перешкоджання потраплянню в національний інформаційний простір шкідливої інформації, а й про його наповнення і сприяння циркуляції в ньому інформації, потрібної для суспільного розвитку і управління цим розвитком.

Іншими словами, ідеться про необхідність забезпечення інформаційної безпеки – умов захищеності, а по суті стійкості людини і її основних сфер життєдіяльності в рамках держави і суспільства (економіки, науки, сфери управління, суспільної свідомості тощо) стосовно небезпечних (дестабілізуючих, деструктивних, суперечних інтересам країни тощо) інформаційних впливів. Сьогодні в зоні підвищених інформаційних ризиків для України – питання комунікації між владою і громадянським суспільством, відкритість влади, прозорість її рішень і діяльності; регіональні аспекти – ситуація та настрої у регіонах та коригування регіональної політики відповідно до потреб державного розвитку; ефективний інформаційний супровід економічних процесів у державі; наповнення національного інформаційного

простору інформацією, необхідною для збереження української ідентичності, виховання критичного мислення, інтелектуально-наукового зростання нації, поширення демократичних цінностей у суспільстві.

З огляду на це, актуалізувалося завдання переосмислення цілої низки аспектів, пов'язаних із процесами інформаційно-комунікаційної взаємодії, зокрема з управлінням інформаційно-комунікаційними потоками¹, визначенням місця, значення і завдань у формуванні й здійсненні ефективної державотворчої інформаційної політики різноманітних інформаційних інституцій, структуруванням і консолідацією національного інформаційного простору, розробкою та впровадженням сучасних технологій пошуку, використання і збереження інформації.

Дослідження розвитку процесів інформатизації обумовлює посилення наукової уваги до активізації участі в цих процесах бібліотечних установ як важливих центрів інформаційного забезпечення суспільного доступу, підвищення ефективності використання національних інформаційних ресурсів та ресурсів глобального інформаційного простору в інтересах українського суспільства.

Вивченню окреслених питань було присвячено виконання планової науково-дослідної теми «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів» (2013–2015), одним з виконавців якої став відділ політологічного аналізу Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ). У рамках теми проводились:

– дослідження інформаційної складової політичних процесів у країні, вивчення особливостей інформаційно-аналітичного супроводу державної політики у політичній, економічній та соціальній сферах українського суспільства в електронних, друкованих ЗМІ та соціальних медіа;

– удосконалення форм інформаційно-аналітичного обслуговування, у тому числі дистантного, підвищення ефективності використання інформаційного ресурсу бібліотеки;

¹ Під управлінням інформаційно-комунікаційними потоками маємо на увазі свідомий, цілеспрямований та ефективний вплив на зміст, інтенсивність, напрями комунікації з метою досягнення стабільного розвитку суспільства і держави, у результаті якого кожен з її елементів отримує власну користь.

Серед найважливіших завдань, які має вирішити управління інформаційно-комунікаційними потоками, слід відзначити перелічені М. Грачовим: по-перше, виявлення інформаційних масивів і потоків, необхідних для ефективного політичного управління суспільством; по-друге, збір і обробку даних, запитаних для прийняття політичних рішень і оцінки їх наслідків; по-третє, зберігання інформації, організацію її поширення, а також контроль за інформаційною діяльністю в суспільстві, що передбачає, зокрема, виявлення перешкод для проходження достовірних або необхідних відомостей (Грачев М. Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития. – М.: Прометей, 2004. – 328 с. – с. 115).

– розробка інформаційно-аналітичної проблематики, пов’язаної з актуальними подіями сучасності (ситуація на Сході України, негативні впливи на інформаційний простір України, економічні й соціальні проблеми в державі);

– вивчення досвіду використання напрацювань НТП для нейтралізації зовнішньої інформаційної агресії стосовно України;

– дослідження ролі бібліотечних установ у розвитку й зміцненні захищеності національного інформаційного простору;

– вивчення наукової та науково-прикладної діяльності з удосконалення електронних інформаційних технологій для забезпечення ефективного інформаційного обслуговування українського суспільства.

Теоретичні й практичні здобутки, отримані в процесі роботи над науково-дослідною темою, представлено в пропонованій колективній монографії.

Підготовлене відділом політологічного аналізу СІАЗ НБУВ монографічне дослідження має на меті визначити і висвітлити актуальні напрями й форми участі бібліотечних установ у здійсненні державотворчої інформаційної політики та зміцненні захищеності національного інформаційного простору, його стійкості до негативних інформаційних впливів в умовах інтенсифікації інформаційно-комунікаційних процесів та загострення інформаційного протистояння.

У рамках дослідження актуальним стало вирішення таких завдань:

– окреслити інформаційно-технологічні особливості, концептуальні засади та оптимальні підходи здійснення державотворчої інформаційної політики, спрямованої на консолідацію та ефективне функціонування національного інформаційного простору в умовах загострення інформаційних небезпек, обґрунтувати участь у її здійсненні національних бібліотек як суб’єктів формування національного інформаційного ресурсу, спрямованого на зміцнення інформаційного суверенітету та забезпечення інформаційної безпеки;

– обґрунтувати функціонування інформаційно-аналітичних структур, зокрема інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотек, як суб’єктів державотворчої інформаційної політики, діяльність яких спрямована на формування оптимальних обсягів науково-аналітичного ресурсу, необхідного для ухвалення управлінських рішень та сприяння партнерській взаємодії між органами державної влади та громадянським суспільством;

– висвітлити впровадження бібліотеками технологій удосконалення комунікації між громадянським суспільством і владними структурами, зокрема участь вітчизняних бібліотек у розвитку інформаційної інфраструктури електронного урядування в Україні;

– проаналізувати особливості функціонування інформаційного простору української економіки та розкрити технологічні можливості інформаційно-

аналітичних підрозділів наукових бібліотек у розв'язанні проблем інформаційного забезпечення економіки;

– висвітлити можливості бібліотек у формуванні інформаційної бази здійснення ефективної регіональної політики, зокрема сучасні підходи бібліотек у забезпеченні доступу до інформації регіональних ЗМІ, у тому числі шляхом підготовки на основі інформації електронних регіональних інтернет-видань інформаційно-аналітичної продукції регіональної тематики;

– окреслити підходи бібліотек до використання технологій дистантного інтернет-обслуговування в системі надання доступу до національних інформаційних ресурсів, у першу чергу до бібліотечних фондів, як технологічної основи консолідації інформаційного простору України;

– розкрити специфіку та перспективи використання в діяльності наукових підрозділів бібліотек інформаційно-аналітичних систем, призначених для ефективного пошуку інформації, відбору й аналізу оперативної інформації інтернет-середовища і соціальних медіа як інструменту оптимізації процесів підготовки інформаційно-аналітичної продукції;

– дослідити та висвітлити специфіку використання в інформаційно-аналітичній діяльності веб-сайтів і мережових сторінок суб'єктів управлінського процесу як джерел підготовки інформаційно-аналітичної продукції, окреслити підходи до збереження й систематизації інтернет-інформації шляхом її консолідованого представлення в аналітичних продуктах бібліотек;

– обґрунтувати можливості використання в діяльності бібліотек та їхніх інформаційно-аналітичних підрозділів соціальних медіа не лише як середовища первинної інформації для підготовки інформаційно-аналітичної продукції та комплектування бібліотечних фондів, а і як технологічних платформ створення інноваційного бібліотечно-інформаційного продукту.

Праця ґрунтується на загальнонаукових підходах до наукового пізнання (системний, структурний, порівняльний) з використанням аналітико-синтетичного осмислення фактологічного матеріалу.

Монографія орієнтована на широке коло наукових, бібліотечно-інформаційних працівників, фахівців інформаційної сфери, студентську аудиторію, широкий загал – усіх, хто цікавиться інформаційно-комунікаційними процесами та участю в них бібліотечних установ.

Повний текст ([PDF](#))